

TELDIL LEIDDI HERÐINDI OG

Heima hjá Theresu og Bergi Enghamar í Hoyvík sleppa seks og tvey ára gomlu dótturnar ikki at sita við teldli. Eldra dótturin hevði fyri nøkrum árum síðani svera marru og illsinnisherðindi um náttina, sum varð serliga ringt eftir nógvari nýtslu av teldli. Tí valdi Theresa fyri nøkrum árum síðani, at steðga allari nýtslu av teldlum uttan himpr.

ANNIKA KUNOY IM

ANNIKA@SOSIALURIN.FO

Hjúnini Theresa og Bergur Enghamar búgva í Hoyvík saman við dóttrunum sínum, seks ára gomlu Sasju og tvey ára gomlu Selju. Theresa og Bergur hava stóran áhuga í tøkni og brúka nógvteldu. Bergur arbeiðir dagliga við teldum, og Theresa gongur í skúla og brúkar telduna nógv bæði til skúlabrúks og annað.

Hóast hetta, so er nýtslan av teldlum hjá Theresu, Bergi og báðum dóttrunum nú vorðin heilt lítil – so lítil, at Theresa ikki veit hvar teldilin liggur, tí tað er so langt síðani, at hann var í brúki.

Marruna av teldlinum

Tá seks ára gamla Sasja var um tvey ella trý ára gomul var hon hart trond í svøvnini við ringara marru.

– Hon fekk illsinnisherðindi um náttina og skríggjaði og slóg. Vit fingi ikki nærkast henni, tí hon bleiv so ill í svøvnini, sigur Theresa Enghamar.

Theresa tosaði nógvteldu við ymiskar námsfrøðingar í familjunni, og kom tá fram á, at hetta móguliga vóru avleiðingar av ovurnýtslu av teldlum. Hon legði merki til at herðindini vórðu verri náttina eftir, at dótturin hevði hugt nógvein dag. Hon valdi tí at steðga allari nýtslu av teldlum uttan himpr.

– Herðindini steðgaðu tá við tað sama. Tað gekk tó ein tíð, og so linkaðust reglurnar heima, og tá fekk Sasja aftur herðindini, sigur Theresa Enghamar.

Eisini sigur Theresa at tað, sum børn hyggja at á Youtube er ofta ikki hóskandi til børn, tí tað er ofta ræðandi og óhugnaligt. Hetta er eisini ein av orsökunum til, at

børnini hjá Theresu og Bergi ikki óhindrað sleppa at hyggja í skerm-in á teldlinum.

Theresa og Bergur sóu eisini at eldra dóttir teirra ikki kláraði at rúma kenslum sínum, tá hon bleiv ill. Tá tey avmarkaðu nýtsluna av teldli, so hjálpti tað eisini við hesum trupulleikanum.

– Tey byrjaðu við at avmarka nýtsluna av teldli til vikuskiftini, men fóru skjótt frá tí eisini og sleinasta árið er hon slett ikki sloppin at brúka teldil. Ístaðin sleppur hon at hyggja at teknifilmi í sjónvarpinum, tí tá fáa vit fylgt við hvørjum hon hyggur at, sigur Theresa Enghamar.

– Seinni hava vit síðani funnið útav at avgerðirnar samsvara við tað, sum granskarir eisini siga, leggur hon afturat.

Dótturin saknar teldilin

Tá dóttur Theresu og Berg fer inn til onnur fólk, so spyr hon tó ofta fyrst eftir at sleppa at hyggja í teldil.

– Foreldur eru ofta skjót til at spyrja, um tey kunnu geva børnum mínum bomm, men tey spyrja ikki, um tey kunnu sleppa at hyggja iPad, og tað er keðiligt. Tað er so lætt at geva børnum iPad, tí tey verða still, og so fær man gjørt alt móguligt annað. Vit merkja avleiðingarnar aftana, tí hon reagerar við at verða ill, tá hon kemur heim til tryggar umstøður, sigur hon.

Hetta, at børn reagera, tá tey eru trygg, vísir granskingin eisini. Eru tey yvirstimuleraði og heilin stressaður, so reagera tey tá tey eru í tryggum umstøðum, sigur hon.

Theresa hevur eisini sagt við starvsfólkini á stovninum hjá dóttrunum, at tær ikki skulu hyggja í sjónvarp, tá hini børnini hyggja, og tað hava tey respekterað og sett

dóttur hennara í gongd við onkrum øðrum, greiðir hon frá.

Endurfinna skapandi evni

Fyrstu tíðina eftir at nýtslan av teldlum varð steðgað heima hjá Theresu og Bergi gingu dótrarnar aftaná mammu síni, og spurdu hvat tær nú skuldu gera. Tær fóru síðani út og keyptu ein pakka av modellervoks og spældu við tað í fleiri dagar. Nú eru tær nógvteldu kreativar, enn tær vóru fyrr, greiðir hon frá.

– Tær tekna nú nógvteldu á hvíta talvu og hava fingið vaksandi áhuga fyri at leggja tøl saman og fyri bókstavum, tí nú skal heilin jú í gongd. Nú sleppa tær at vera kreativar, sigur hon.

Ætla ikki at broyta vanar aftur

Hetta er ein varandi loysn, heldur Theresa. Hon og maðurin royna eisini av avmarka sína nýtslu av skermi framman fyri børnunum.

– So skjótt sum eg hyggi í telefonina, so byrjar tvey ára gamla dótturin at rópa eftir mær og hála í meg. Børn søkja samband, so skjótt sum vit eru burtur í onkrum øðrum, sigur hon.

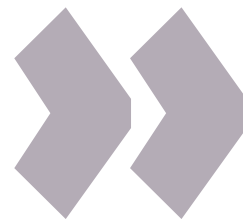
Teldilin nemmara loysnin

Theresa skilur væl, at tað í fleiri førum er nemmari at geva børnunum ein teldil, til dømis um nátturðatið, tá foreldur eru móð og børnini ill, tí tey eisini eru móð.

– Tað er ein góð loysn at tosa við børnini áðrenn vit koma heim, og greiða frá at vit ikki fara at hyggja í sjónvarp, tí børnini skilja mær enn vit halda, sigur hon.

– Onkuntíð eru børnini ikki til at stýra, og tá fara tær bara í kamarið at spæla eina løtu. Aðrar tíðir sleppa tær uppi, tá vit gera nátturðu, og tað dámar teimum væl, sigur hon.

Av tí at genturnar ikki hyggja í

So skjótt sum eg hyggi í telefonina, so byrjar tvey ára gamla dótturin at rópa eftir mær og hála í meg. Børn søkja samband so skjótt sum vit eru burtur í onkrum øðrum

skermar heima, so heldur Theresa eisini at foreldrini hava betri samband við dótrarnar.

Vit skulu tó vera varin, tí vit kenna ikki avleiðingarnar av ovurnýtslu enn. Hetta er alt so nýtt og tað er hetta ættarliðið sum fer at merkja avleiðingarnar. Ongin dámar at fáa ein peikifingur eftir sær og fáa at vita at tey gera tingini skeiv.

– Eg gevi eisini børnunum iPad av og á, men dóttir mín var avhengig og eg avmarki brúki hjá henni fyri at verja hana. Nú er eldra dótturin so mikið stór, at hon sjálv dugur at seta orð á kenslurnar hon hevur.

– Hon sigur ofta, ”mamma eg verði so ræðuliga ill”, eftir at hon hevur hugt iPad, sigur Theresa Enghamar.

Læring á teldlum

Tá iPaddurin av fyrstani tíð kom á marknaðin hugsaðu Theresa og Bergur, at hetta var frálíkt, tí tað har vóru nógvteldu móguleikar fyri

læring á teldlinum. Tað hevur tú kortini negativa ávirkan á eitt barn at sita passivt og hyggja í ein skerm við skiftandi og blinkandi ljósi. Øll spælini og læringin á teldlinum kunnu eisini kunnu eisini fremjast uttan teldil.

– Vit fáa ofta at vita, at teldlar eru góðir fyri børn, tí tey læra. Men tey kunnu læra tað sama uttan teldil. Dótrarnar hjá mær dámdu gott at skriva á iPaddinum, so nú eiga tær eina hvíta talvu, sum tær brúka ístaðin. Vit royna at venda góðu hugskotunum, og fáa íblástur til verulig spøl, uttan teldil, sigur hon.

– Tá alt kemur til alt, so haldi eg at tað er betri at børnini eru saman við familju síni, sigur hon.